

ICONOGRAPHISK POST
NORDISK TIDSKRIFT FÖR BILDTOLKNING
NORDIC REVIEW OF ICONOGRAPHY

NR 3/4, 2019

ICONOGRAPHISK POST

NORDISK TIDSKRIFT FÖR BILDTOLKNING • NORDIC REVIEW OF ICONOGRAPHY

NR 3/4, 2019

Tidskriften utges av Konstvetenskap, Åbo Akademi
Adress: Fabriksgatan 2, 20500 Åbo, Finland
Websida: <https://ojs.abo.fi/ojs/index.php/ico/index>

Redaktion

Lars Berggren, ansvarig huvudredaktör
Annette Landen

Redaktionskommitté

Søren Kaspersen och Martin Wangsgaard Jürgensen (Danmark), Kersti Markus och Merike Kurisoo (Estland), Lars Berggren och Annette Landen (Finland), Ragnhild M. Bø och Margrethe C. Stang (Norge), Eva Lindqvist Sandgren och Stina Fallberg Sundmark (Sverige).

Språkgranskning (abstracts och bildtexter på engelska)

David Jones

Layout

Annette Landen

Anvisningar till författare, upplysningar ang. granskningsförfarande och övrig information om tidskriften, finns på websidan:
<https://ojs.abo.fi/ojs/index.php/ico/about/submissions> (Open Access)

Tidskriften utges med bidrag från Nordiska publiceringskommittén för humanistiska och samhällsvetenskapliga tidskrifter (NOP-HS)

© Iconographisk Post och författarna
ISSN 2323-5586

Förord

Bästa läsare! Sedan ICO:s förra nummer publicerades i slutet av 2019 har ingenting varit sig riktigt likt, och många gånger har förhållandena jämförts med pestens osäkra tid under medeltiden och de därpå följande århundradena. För ICO:s del innebär situationen med corona-pandemin en försening av detta nummer. Därtill kommer en annan oförutsedd följd för många av ICO:s läsare och ikonografer runt om i Norden: det 27. Nordiska Ikonografiska Symposiet som skulle gå av stapeln detta år fick ställas in och skjutas på framtiden. Arrangerande land för 2020-års symposium är Finland. Så snart läget klarnar kommer information att skickas ut. Det finns förslag om att för säkerhets skull skjuta upp symposiet till 2022, men det är ännu lite för tidigt att ge definitiva besked.

Den första artikeln i detta nummer är författad av Harriet M. Sonne de Torrens, ikonografisk kollega i Kanada som 2003 disputerade i konsthistoria vid Köpenhamns universitet. I sin artikel behandlar hon ett mycket spännande tema: striden om dateringen av dopfunten i Freckenhorst (Warendorf, Nordrhein-Westfalen), vars inskription innehåller årtalet 1129, det år som dess kyrka, St. Bonifacius, konsekrederades. Författaren redogör utförligt för teorierna bakom de olika dateringar som framförts av forskare under tvåhundra år,

sätter in dem i ett såväl politisk-historiskt som konsthistoriskt sammanhang och argumenterar för att ett senare tillkomstdatum är väl motiverat.

Följande artikel, "Gripsholmstavlorna åter omtolkade" är en utförlig kommentar av Bo Vahlne till Herman Bengtssons artikel i ICO:s förra nummer: "Gripsholmstavlorna och den svenska renässansen. Om Lucretia, Paris' dom, Actaeon och Diana och andra populära motiv vid vasahovet" (nr 1/2, 2019, ss. 36–77). Bland annat varnar Vahlne för användningen av bilderna i 1500-talets tryckta verk i diskussionen av förlagor. Samma bild kan i samma verk illustrera helt olika personer och olika händelser. Debatten om "Gripsholmstavlornas" motiv och eventuella förlagor har pågått länge men är långtifrån avslutad. Redaktionen ser fram emot fler bidrag i frågan.

En nutida och idag högst aktuell fråga behandlas i den tredje artikeln, Lars Berggrens "Zlatan-statyns uppgång och fall. Om förstörelsens ikonografi". Det är en uppföljning och fördjupning av Carl Nylanders och Lars Berggrens artikel i förra numret, "Att slå näsan av Zlatan" (nr 1/2, 2019, ss. 98–101), och tillkommen mot bakgrund av de strax därpå följande händelserna och den aktuella debatten. Varför och hur fälls och skändas statyer och

andra avbildningar av personer i det offentliga rummet? Angreppen mot sådana verk förklaras oftast bara i termer av långsamma eller plötsliga politiska och/eller religiösa omvälvningar, eller genom att den hyllade personen och dess monumentotiverande gärningar av någon anledning drastiskt omvärderas. Men bakom den fysiska åverkan på statyer och reliefer finns ofta en förstörelsens ikonografi med rötter i den mänskliga civilisationens tidiga ungdom. Vad betyder egentligen en avsågad eller avskuren näsa?

Sedan följer Peter Sjökvists och Krister Östlunds presentation av skriftserien *Bibliotheca Neolatina Upsaliensis*, utgiven i Uppsala sedan 2014. I den utges kortare skrifter som under tidigmodern tid publicerats i Sverige på latin. Varje nummer innehåller en kort introduktion, den latinska texten i faksimil, på varje uppslag parallellt lagd med en svensk (alternativt engelsk) översättning, och avslutas med

utgivarnas textkommentarer (noter) och en litteraturlista. Texterna, som aldrig tidigare har översatts till ett modernt språk, omfattar många genrer. Redaktionen vill uppmärksamma denna utmärkta serie, som både räddar en kulturskatt undan glömskan och gör den tillgänglig för en bredare publik, inklusive dagens forskare.

Detta nummer avslutas med Ulf Zanders recension av Sofia Aittomaas avhandling i konstvetenskap vid Åbo Akademi: *Fyra kejserliga monument i Finland. Tillkomst, mottagande och bemötande* (2019). Även här handlar det således om den idag brännande frågan om offentliga konstverks öden under skiftande konjunkturer. De i avhandlingen behandlade monumenten tillkom alla under Finlands period som ryskt storfurstendöme, dvs. mellan att vara en del av Sverige (–1809) och en självständig stat (1917–). I princip är det första gången detta material görs tillgängligt för en internationell publik, och ikono-

grafiskt sett är den noggranna källforskningen högintressant. Ämnesmässigt ligger avhandlingen någonstans mitt emellan konsthistoria och historia, och recensionen fokuserar huvudsakligen på det senare ämnets infallsvinklar.

Vad den närmaste framtiden har att bjuda för våra kommande ikonografiska sammankomster ligger fortfarande väl dolt i Corona-virusets DNA. Förhoppningsvis stabiliseras så småningom situationen, så att planeringen av kommande aktiviteter kan återupptas. Det nu uppskjutna symposiet tänktes förlagt till Rom, med temat "Ad Fontes – tillbaka till källorna". Det skulle då involvera alla de nordiska Rominstituten och den forskning som bedrivs vid dem. Vad det blir av detta återstår att se. Just nu är det redan på den nordiska nivån svårt att föreställa sig när vi helt fritt kan resa och samlas på det sedvanliga sättet i närområdet – och vad gäller Italien är kristallkulan minst lika dimmig.

Ovanstående innebär emellertid inte att ICO och dess utgivning påverkas. Tvärtom fyller tidskriften i dessa dagar en (om möjligt) ännu viktigare uppgift än tidigare som forum för utbyte av tankar och resultat på ikonografins område. Här finns utrymme för debatt om andra stridsfrågor än gripsholmstavor och, i den mer eller mindre självvalda isolering vi just nu lever, finns det möjligheter att skriva färdigt de artiklar som kanske i decennier samlat damm i olika byrålådor. Och skicka dem till redaktionen.

Redaktionen önskar er god hälsa och en såväl produktiv som avslappnad sommar,

Lars Berggren & Annette Landen

Dödsdansen, ett i våra Corona-virus-drabbade dagar bara alltför aktuellt ämne, särskilt i Sverige. Här i den version som tillskrius Bernt Notke (ca 1440–1509) och finns i Niguliste Museum, Tallin. Foto Wikimedia Commons.

